

*Corina NICHITCIN, as. univ., mrd.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Abstract: *Free economic zones have proved its usefulness for the economy in many countries, which either build or improve their economic systems. Creation of free economic zones is an efficient tool of state policy for attraction of investments and creation of work places in different regions of the country. Activity of free economic zones must have a visible and positive effect on the national economy and also on the areas these zones are located in. The state considers free economic zones to be an important tool for the complex implementation of investment and industrial policy and of territory development policy.*

In this context, the undisputable role of the taxes in administration of these areas cannot remain unnoticed. Due to the more simplified tax system, in comparison to that which is applied on the rest of the state territory, free economic zones can be developed, and this will lead to the development of the whole state economy.

Key words: *free conomic zone, economic system, state policy, tax system.*

Zonele economice libere și-au demonstrat utilitatea pentru economia multor țări, care fie își construiesc, fie își perfecționează sistemul economic. Este de menționat faptul că, în așa condiții, crearea zonelor economice libere este o măsură fundamentată și necesară. Crearea zonelor libere constituie un instrument eficient al politicii statului pentru atragerea investițiilor și crearea locurilor de muncă în diverse regiuni ale țării. Se preconizează că prin activitatea zonelor libere se va realiza:

- atragerea investițiilor autohtone și străine în sectorul de producție industrială;
- implementarea tehnicii și tehnologiilor moderne, experienței de producție înaintată și a managementului;
- aplicarea experienței avansate din domeniul producției și a managementului;
- crearea locurilor noi de muncă;
- creșterea economică a regiunilor în care funcționează zonele libere;
- reducerea încălcărilor fiscale. [1, art. 1]

În ceea ce privește avantajele oferite de zonele economice libere, acestea sînt foarte variate. Este cert faptul că aceste avantaje se referă la țara pe teritoriul căreia sînt amplasate zonele libere, cît și pentru investitorii străini. Pe primul plan ar fi normal de menționat avantajele țării pe teritoriul căreia se află zona liberă, și anume:

- închirierea spațiilor și terenurilor;
- utilizarea forței de muncă autohtone calificate pentru efectuarea diverselor operațiuni caracteristice activităților din zona liberă respectivă;
- depozitarea mărfurilor în magazine și platforme;
- executarea operațiunilor de ambalare, dezambalare, asamblare, sortare, prelucrări etc.;
- manipularea mărfurilor străine (descărcare, încărcare, transbordare);
- folosirea în cea mai mare măsură a mijloacelor de transport naționale, ceea ce contribuie la creșterea încasărilor în valută și permite, în special, aplicarea unor măsuri ce au menirea să accelereze dezvoltarea parcului autohton de mijloace de transport;
- dezvoltarea economică a regiunii în care este amplasată zona liberă.

Este necesar de a pune în evidență și avantajele pe care le oferă zona economică liberă exportatorilor ce utilizează zona liberă:

- posibilitatea de a organiza în zonă magazinelor – expoziții permanente, în vederea vînzării;

- acordarea posibilității de a depozita mărfuri și careva restricții în privința limitelor maxime sau celor minime și fără obligația de a achita taxe vamale;
- obținerea beneficiilor mari din diferența de taxe de transport pentru mărfurile aduse în vrac și reexportate din zonă după prelucrarea acestora;
- posibilitatea la contribuirea, amenajarea, dotarea, utilizarea, pe bază de cooperare, urmînd ca investițiile să fie recuperate prin serviciile de administrare a zonei.

În special, pentru importatorii ce aduc mărfuri prin zona economică liberă, există avantaje ce necesită a fi specificate:

- posibilitatea de a cumpăra diferite mărfuri din zonă după ce au fost supuse unor prelucrări care le sporește valoarea și sînt mult mai adecvate beneficiarilor;
- posibilitatea de a avea stocuri de marfă prin apropiere.

Avantajele incontestabile ale creării zonelor libere sînt atestate și de creșterea impresionantă a numărului acestora mai ales în țările în curs de dezvoltare, chiar dacă din rațiuni de concurență loială în țările dezvoltate tendința este de restrîngere a facilităților acordate în zonele libere. Dezvoltarea zonelor economice libere este strîns legată de starea economiei naționale. Reducerea produsului intern brut și diminuarea concomitentă a cotei industriale în el, falimentul sau situația financiară precară a majorității întreprinderilor constructoare de mașini, a industriei chimice, a celei ușoare și de prelucrare a lemnului etc., pierderea multor piețe de desfacere externe și menținerea nivelului înalt al corupției și al criminalității în societate fac țara neatrăgătoare pentru investiții, contribuie la intensificarea bruscă a disproporțiilor dezvoltării anumitor ramuri ale economiei și teritoriilor, la menținerea șomajului direct și camuflat la cote înalte, plecarea unui mare număr de cetățeni la lucru peste hotare.

Reieșind din faptul că, în prezent, Republica Moldova nu are posibilitate să asigure accelerarea dezvoltării social-economice a unor anumite teritorii aparte și a genurilor de producție prioritare și să garanteze majorității investitorilor condiții favorabile pentru desfășurarea activității antreprenoriale pe întreg teritoriul țării, considerăm oportună crearea zonelor libere pe teritoriul țării.

Activitatea zonelor economice libere trebuie să aibă un efect vizibil și pozitiv pentru economia națională și pentru teritoriile în care sînt amplasate aceste zone.

Statul consideră că zonele economice libere sînt un instrument important de realizare în complex a politicii investițional-industriale și a politicii de dezvoltare a teritoriilor.

Putem menționa că susținerea de către stat a dezvoltării zonelor economice libere este asigurată prin următoarele momente:

- acordarea tuturor garanțiilor, prevăzute de către legislație pentru investitori și rezidenți;
- crearea unei imagini pozitive zonelor libere și propagarea activității acestora în interiorul țării și peste hotare;
- perfecționarea cadrului normativ cu scopul de a îmbunătăți climatul investițional în zonele libere;
- acordarea asistenței la elaborarea proiectelor de creare și dezvoltare a zonelor libere, găsirea și atragerea investitorilor străini, cît și autohtoni pe teritoriul acestora;
- promovarea măsurilor pentru ameliorarea calității serviciilor acordate administrațiilor zonelor și rezidenților ei.

Rezidenților, care desfășoară diverse genuri de activitate pe teritoriul zonei economice libere le este asigurată protecția și garanțiile acordate de stat, efectuîndu-se, totodată, controlul real asupra activității și dezvoltării zonelor libere, inclusiv crearea unui sistem informațional viabil, care va permite curmarea eventualelor abuzuri prin invocarea statutului de zonă liberă.

Viabilitatea și productivitatea activității zonelor economice libere este influențată în mare măsură și de sistemul de impozitare aplicat pe aceste porțiuni teritoriale. Sistemul fiscal reprezintă unul din elementele de bază ale politicii economice ale unui stat. Prin intermediul politicii fiscale se realizează proporțiile esențiale ale dezvoltării economice. Formarea lor este una dintre funcțiile de bază a statului în condițiile de piață. Experiența SUA, Japoniei, Germaniei și a altor țări demonstrează că sistemul fiscal este cea mai activă pârghie de reglare a dezvoltării social-economice, a strategiei investiționale, activității externe, modificărilor structurale în activitatea de producere, dezvoltării rapide a ramurilor prioritare.

Influența reglatorie a impozitelor asupra vieții gospodărești are un caracter multilateral. Astfel, impozitarea activității zonelor economice libere, în Republica Moldova, are următoarele particularități:

1) facilități acordate la plata impozitului pe venit:

a) impozitul pe venitul rezidenților, obținut de la exportul mărfurilor (serviciilor) originare din zona economică liberă în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova, se percepe în proporție de 50% din cota stabilită în Republica Moldova;

b) impozitul pe venitul de la activitatea rezidenților în zona economică liberă, cu excepția celei stabilite mai sus, se percepe în proporție de 75% din cota stabilită în Republica Moldova;

c) rezidenții care au investit în fondurile fixe ale întreprinderilor lor și/sau în dezvoltarea infrastructurii zonei economice libere un capital echivalent cu cel puțin un milion de dolari S.U.A. sînt scutiți de plata impozitului pe venitul de la exportul mărfurilor (serviciilor) originare din zona economică liberă în afara teritoriului

vamal al Republicii Moldova pe o perioadă de 3 ani, începînd cu trimestrul imediat următor trimestrului în care a fost atins volumul indicat de investiții;

d) rezidenții care au investit în fondurile fixe ale întreprinderilor lor și/sau în dezvoltarea infrastructurii zonei economice libere un capital echivalent cu cel puțin 5 milioane dolari SUA sînt scutiți de plata impozitului pe venitul de la exportul mărfurilor (serviciilor) originare din zona economică liberă în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova pe o perioadă de 5 ani, începînd cu trimestrul imediat următor trimestrului în care a fost atins volumul indicat de investiții [3, art. 49];

2) scutirea la plata accizelor și taxelor vamale la import - se scutesc de plata accizelor mărfurile supuse accizelor introduse în zona economică liberă din afara teritoriului vamal al Republicii Moldova, din alte zone economice libere, din restul teritoriului vamal al Republicii Moldova, precum și mărfurile originare din această zonă și scoase în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova. Ca completare se poate menționa că nu sînt supuse accizelor livrările de mărfuri supuse accizelor efectuate în interiorul zonei economice libere, precum și livrările de mărfuri supuse accizelor efectuate de către agenții economici dintr-o zonă economică liberă în altă zonă economică liberă [ibidem, art. 124].

3) impozitarea la cota zero a TVA pentru mărfurile și serviciile livrate în zona economică liberă din afara teritoriului vamal al Republicii Moldova, livrate din zona economică liberă în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova, livrate în zona economică liberă din restul teritoriului vamal al Republicii Moldova, precum și cele livrate de către rezidenții diferitelor zone economice libere ale Republicii Moldova unul altuia [3, art. 104].

Regimul de acordare a scutiților și reducerilor de impozite, ca și modalitățile de aplicare a cotelor de impozite asupra materiei impozabile sînt orientate spre stimularea activităților economice aflate în concordanță cu obiectivele socio-economice și financiare ale fiecărui stat și, eventual, inhibarea altora cu efecte nefavorabile dezvoltării. În principiu, este de remarcat că acordarea acestor bonificații, în planul determinării și prelevării impozitului, implică creșterea resurselor financiare lăsate la dispoziția întreprinderilor, cointeresindu-le în dezvoltarea unor acțiuni în care sînt direct interesate, și care, în același timp, sînt convergente interesului dezvoltării generale a societății.

În prezent, în Republica Moldova, activează șase zone economice libere, pe teritoriul cărora conform situației de la 1 ianuarie 2009 erau înregistrați 147 de rezidenți. Numărul angajaților rezidenților zonelor libere, potrivit datelor de la sfîrșitul anului 2008, a constituit 3586 persoane. Din numărul total al angajaților 1385 persoane au activat în ZEL „Ungheni – Business”, 1183 persoane – în ZAL „Expo – Business – Chișinău”, 294 persoane – în ZAL „Tvardița”, 269 persoane – în ZAL PP „Valcăneș”, 259 persoane – în ZAL PP „Taraclia” și 196 persoane în ZAL PP „Otaci – Business” [4].

Analizînd evoluția plăților obligatorii cu titlu gratuit datorate bugetului de stat, conform situației din 1 ianuarie 2009, volumul total al impozitelor și al taxelor calculate a constituit 145,3 mil. de lei ceea ce cu 18% depășește nivelul anului precedent. În figura de mai jos este prezentată evoluția volumului impozitelor și a taxelor calculate.

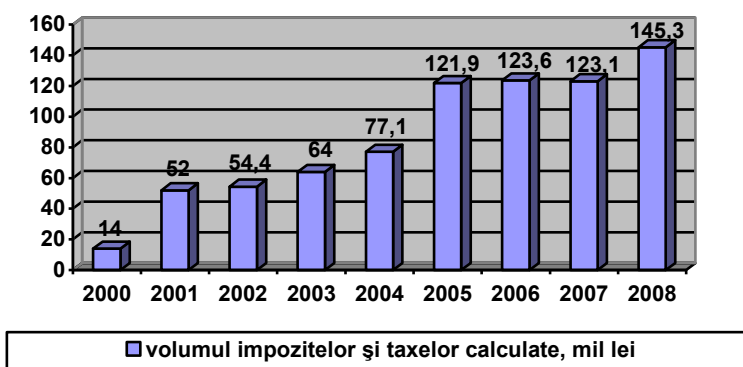

Figura 1. Dinamica volumului impozitelor și taxelor calculate¹

În baza datelor sursei denumite mai sus, este de menționat că cea mai mare parte a impozitelor și a taxelor colectate – 72% revine ZAL „Expo-Business-Chișinău”. Pondere considerabilă a zonei libere din Chișinău, în volumul total de impozite colectate, este condiționată de volumul impunător al activităților în cadrul garanțiilor de stat, orientată preponderent spre piața internă. Conform legislației în vigoare, la exportul mărfurilor (serviciilor), se aplică facilități fiscale, pe cînd livrările din zona liberă pe piața internă sînt impozitate pe principii generale.

Potrivit Ministerului Economiei și Comerțului (după datele anului 2008), volumul total al investițiilor în zonele economice libere, la 1 ianuarie 2009, a constituit 116,8 mil. dolari SUA, dintre care, în anul 2008, au

¹ Raportul privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova în anul 2008.

fost investite 17,6 mil. dolari SUA. Cea mai mare cotă a investițiilor, ca și în anii precedenți, continuă să revină ZAL „Expo-Business-Chisinau”, constituind 40,3% sau 47,1 mil. dolari SUA [4].

Volumul vânzărilor nete ale producției industriale în total pe zonele libere, în anul 2008, a constituit 1226,5 mil. lei, din care producție în valoare de 873,1 mil. lei sau 71,2% a fost exportată. Stocurile producției la depozite, potrivit *Raportului privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova*, în anul 2008, s-au diminuat cu 17,6 % față de anul 2007 și au constituit 62 mil. lei.

Treptat, în zonele libere, se lărgeste sortimentul producției industriale. Numai în anul 2008, a fost lansată producerea unor tipuri noi de produse, cum ar fi module electronice, scândura și lemn tăiat, pală lână, produse adiacente vopselelor și lacurilor industriale, cusutul manoperei încălțăminte, palete din lemn, combustibil alternativ etc.

Astfel, pe parcursul anului 2008, rezidenții zonelor libere au produs: aparate electronice, arzătoare de gaz în suma de 7,9 mil. de lei; mobilă în sumă de 47,7 mil. de lei (de aproximativ 5 ori mai mult ca în perioada precedentă); 4,4 mil. m² covoare; 72,7 mii de bucăți module electronice; 12,7 mii de litri lacuri industriale (de 1,9 ori mai mult); 76,7 mil. de bucăți PET preforme; 397 de tone granule PVC; 552 mii de bucăți ambalaje pentru bijuterii; 2,3 mil. de lei articole de confecții, 2,9 mil. de lei combustibil ecologic.

În afară de aceasta, au fost produse 1,1 mil. dal. vin din struguri, 323,3 mii dal. divin, 336 mil. de unități articole din plută pentru îmbutelierea băuturilor alcoolice.

În anul 2008, prin modificarea și completarea Legii cu privire la zonele economice libere nr. 440-XV din 27 iulie 2001 a fost introdus un nou gen de activitate - activitatea comercială externă. Volumul vânzărilor, pe acest gen de activitate, a constituit 2,4 mil. de lei, fiind realizat în întregime de către rezidenții ZEL „Ungheni-Business”.

Din cele menționate anterior, datorită unui climat investițional adecvat și a sistemului de impozitare stabilit pe acest teritoriu, în zonele economice libere, are loc dezvoltarea continuă a industriei și a comerțului: scopul politicii fiscale al oricărui stat este calea de asigurare a permanentizării unui volum cât mai stabil de venituri fiscale și nu epuizarea contribuabililor și subminarea veniturilor publice viitoare. Una din direcțiile principale ale politicii bugetar-fiscale în Republica Moldova este crearea unui astfel de sistem de impozitare, care ar contribui la redistribuirea echitabilă a poverii fiscale între diferite pături ale populației și ar stimula atragerea investițiilor interne și externe în sectorul real al economiei.

Bibliografie:

1. *Legea cu privire la zonele economice libere nr. 440-XV din 27.07.2001* // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108-109/834 din 06.09.2001.
2. *Legea cu privire la tariful vamal nr. 1380-XIII din 20.11.1997* // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr 40-41/286din 07.05.1998. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 01.01.2007.
3. *Codul Fiscal* // Contabilitate și audit, 2009, nr. 1 – p. 6 – 145; 146 – 300.
4. *Raport privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova în anul 2008*.
5. Cobzari L.; Kuzmina O.; Moraru T., *Administrarea fiscală. Curs universitar*, Chișinău, Editura ASEM, 2007.
6. Filip Gh., *Finanțe publice*, Iași, Editura Universității „AL. I. Cuza”, 2006.
7. *Impozitarea și facilitățile fiscale. Ghid pentru întreprinzători*, Chișinău, Editura Bizpro, 2003.
8. Osmatescu, A., *Mecanisme economice de funcționare a zonelor libere* // *Economica*, Rev. șt.-didactică, 2004, Nr.1(45), P.50-52.